

Megrémülök a hangomtól

A következőkben az „Európa Kiadó” és a „Kontroll Csoport” nevű együttesek tevékenységéről próbálunk képet nyújtani. A zenekarok néhány dalszövegét bemutatva megkísérlünk szempontokat adni az értelmezéshez. Így kívánunk vázolni azt a jelenséget, amely körülveszi a zenekarokat és megítélésüket, ellentmondásossá teszi.

Az URH (előbbi neve: *Orgazmus*) 1980. szeptemberében lépett fel először Budapesten. 1981. márciusi búcsúkoncert után a tagok egy része „Európa Kiadó”, más részük pedig „Kontroll Csoport” néven alakított új együttest. Főként a budapesti Kassák klubban, egyetemi kollégiumokban és külvárosi művelődési házakban léptek fel. Azóta mindkét zenekar többször átalakult. Az „Európa Kiadó” megtartotta nevét tagcseréi közben, a „Kontroll Csoport” pedig „Sziámi-sziámi” néven játszik, némiképp átalakulva.

Az ötvenes éveket követően a pop-rock-beat zene és kultúra az egész világon elterjedt. Ezeket, a zenében meglevő új stílusirányzatokat összefoglaló néven pop-artnak nevezzük. Sokan felismerték az új irányzat jelentőségét, közülük jó néhányan próbálták értelmezni, magyarázni. *Hauser Arnold* így ír róla: „A pusztán szórakozás és kikapcsolódás célját szolgáló, népszerű művészet ideológiai és stiláris tekintetben egyaránt megalkuvó, a pop-art ezzel szemben nem hajlandó az általános játékszabályokhoz alkalmazkodni. Alapvetően kétségbevonja mindenfajta hagyomány, konvenció és norma érvényét. Magatartása ideológiailag, politikailag és kulturálisan nyilvánvalóan elutasító; annál nehezebb kihámozni mi az, amit pozitívumnak tekint. Minőségének a megítélés is bajos, ámbár oly magas színvonalú műveket állít elő.”

A hetvenes évek végére a magyar könnyűzene elzúrtiesedett, s ennél fogva társadalmi progresszivitása megszűnt. Maguk a zenészek betagozódtak a megmerevedett formák rendszerébe, s tartalomlag sem tudtak újat felmutatni. Így az újonnan színre kerülő együttesek is kénytelenek beilleszkedni a többiek közé, másként működésük lehetetlenné válik: nem jutnak az anyagiakat jelentő rádió-, televízió- és lemezfelvételekhez. Noha a struktúra látszólag engedett merevségéből, ez valójában az eltérő közönségszintek differenciáltabb kiszolgálása, ami végző soron a profil növelése érdekében történt. E látszólagos megoldás mindig az igények után kullogott, megelőzni sohasem merészkedett azt.

Az ifjúság újabb igényei más törekvéseket hoztak felszínre. Ezen törekvéseket legsarkítottabban fejezik ki az „Európa Kiadó” és „Kontroll Csoport”. A már-már misztikusá váló zenekarok programját most megkíséreljük bemutatni a dalszövegeken keresztül. Az első helyen „Európa Kiadó” szöveg lesz, a másodikat a „Kontroll Csoport” művei közül választottuk:

Athéni szél és spártai eső,
Ülünk a tűznél, én meg az idő.
Az éneklés évei lassan elmúlnak,
A nagyranőtt lelkek a pincébe bújnak.

Európa Kiadó

Megrémülök a hangomtól,
El fogok tűnni a Rock'n rollból.
Olyan már, mint egy menekülttábor,
Mindenki itt van, aki nem elég bátor.

Európa Kiadó

A jövő idő merénylete,
A tinédzserek vad élete.
Megszületél, véd meg magad,
Temesd el a halottakat.

Európa Kiadó

A Hírnök jön és integet,
Hírek már rég nincsenek.
Rég nem háború, rég nem béke,
Felizzik a vágy villamosszéke.

Európa Kiadó

Nem értesz semmit, csak érzed, hogy megnyílt a föld.
Ártatlan ember vagy, aki még embert sem ölt.
Büntettől szó nincs, ne keresd megint a bajt.
Nyugalmad az lesz, ha valaki megbüntet majd.
Minden rendbe jön, szerelmem!
(refrén:)

Ne élvezz és ne védekezz!
Nem élet ez, nem élet ez.
Ne kérdezz és ne védekezz,
Tedd tönkre, ami tönkretesz.

A nyár meleg, a tél hideg,
Nem éri meg, nem éri meg.
Hiába vagy, hiába vagy,
Kinn az álom, de benn az agy.

Nullára csökkent az esélye annak, hogy győzz.
Nem marad túlélő, legjobban, ha magadra lösz.
Add meg magad, úgy talán csak gyűlölni fogsz,
Arccal a sárban ne kérdezz, ne tiltakozz.

Minden rendbe jön, szerelmem!
(refrén)

Tükrödből árnyékos árnyékok tükröző hold,
Középen ott állsz és érzed, hogy fordítva volt.
Ne nézz a tükröbe, megint az ördögi kör,
Nincs helyed, valaki mégis a helyedre tör.

Minden rendbe jön, szerelmem!

Az ismeretlen katona sírjában él.
Ismerős helyzet, de mégiscsak nyomaszt a kép.

Csukd be a szádat, mert belőled ömlik a gáz,
Magadhoz nyúlnál, de a kezed erősen ráz.

Minden rendbe jön, szerelmem!

Idegen vagy, aki valahogy ittrekedt,
Csak félig-meddig érted a híreket.
Eszed elhagyott, az agyad megfagyott,
Nem gondolkozol, tehát nem vagyok.

Az értelmed kettős értelem,
A civilizáció túltesz az életen,
A test röpül, a lélek hálni jár
A Halál az állam szolgálatában áll.

Nem ölt meg senki, de örökre tárkon a kéz,
Rákkeltő lettél, gyűlölnék, amerre megy.
Add meg magad, mielőtt elnyel a föld,
Ártatlan ember vagy, aki már embert is ölt.

Minden rendben van, szerelmem!

Elemzésbe nem bocsátjuk, mert a hagyományos elemzőmód nem lenne elegendő a szövegek értelmezéséhez és nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a szöveget nem lehet elszakítani a zenétől.

A rockzenében az agresszivitás általános jelenség. Mégis, a két zenekar műveit hallgatva meglepő az az erőteljes agresszív hatás, melyet a zene és a szöveg kifejt. Az „Új hullám” agresszivitásának ideológiája a kilátástalanság, a jövőtlenség. Ha e sztereotip *No future!* indoklások mögé tekintve próbálunk meg választ adni, általános szinten kell megközelítenünk a kérdést.

Az agresszivitás, mint egy csoport jellemzője a szociálpszichológiai irodalom egy részében általában a csoport és a hatalom viszonyában nyer magyarázatot. Látjuk, hogy a dalszövegek erősen anarchikusak, elutasítják a hatalmat (nem konkrétan, hanem általában). Ha az egyén úgy értékeli a hatalmat, mint céljai elérését feltétlenül akadályozó tényezőt (s az értékelés mindig szubjektív), akkor három viselkedésmintát követhet. (Ezek természetesen nem „tisztán” érvényesülnek). Egyik a célfeladól-behódoló, másik a kompromisszumokat kötő, harmadik a célját mindenáron elérni szándékozó cél-orientált. A feszültség a legnagyobb a cél-orientált viselkedésnél. A nem behódoló-cél-orientált viselkedési mintánál a feszültség azért a legkisebb, mert áttételek nélkül, egyszerűen levezethető az akadályozóval szemben. A társadalmi normák általában a kompromisszumkötő viselkedési mintát preferálják. Ha azonban az egyén nem lát reális lehetőséget a kompromisszumra, sem célja teljes megvalósítására, visszavonul, azaz célfeladól-behódoló magatartást követ. Ez esetben növekszik belső feszültsége, melyet külsőleges eszközökkel kényyszerül levezetni.

Úgy véljük, ezek az együttesek pontosan ezt a levezetési lehetőséget, azaz a társadalomban a „szelepet” jelentik. Művészi szinten fogalmaznak meg olyan problémákat, melyek egyes egyének, csoportok gondjait képezik, mintegy helyettük mondják ki azokat.

A végző kérdés az, hogyan viszonyul a hatalom a „szelepekhez”, mennyiben tűri vagy tiltja működésüket?

E kérdés megválaszolása azonban meghaladja jelen írásunk kereteit.

F. T. — M. F. S.

Derült égből a glossza

TV

A köznek nemcsak véleménye, de kívánata is van. (Kérdésem: miye van még a köznek?) S mivel kenyérben már régóta nem szűkölködik, kíván hát cirkuszi játékokat. Meg is kapja, hiszen léteznek olyan széles, bő-vizhozamú csatornák, csatornahálózatok, amelyek a köz kívánatának letelepítési és amelyekben ezek a jámbor óhajok messzenőkig beteljesednek. Nem titkoltom, elsősorban a Magyar Televízió egyes és kettes csatornáira gondolok, mint a nép butításának leghatásosabb és leghatványosabb eszközére, s nem titkolom azt sem — elvégre nem vagyok titkolózó jogász —, hogy még két olyan tömeget megmozgató jól kiépített hálózatról tudok, amelyben a köz és a közt intézményesítő butító igénye (ha érdeke nem is) egymással rezonanciába kerül, akárha eol-hárfa azonos hosszú és vastagságú húrjai lennének: ezek a disco és a labdarúgás. Az utóbbi cikizése — a sportújságírók jól megérdemelt kenyerét szem előtt tartva — nem volna etikuss, az előbbi pedig már több ízben is megsemmisítő ki-glosszás alá véteztet, legutóbb épp ezen hasábokon. *Maradjunk hát a televízióval, dicsőítsük azt. Megérdemli.*

Ott tartottunk, hogy átláttuk: a köz véleménye tabu. Demokráciánk alappillére, lett legyen dór, jön, vagy korinthoszi.

Ott tartottunk: a köznek nem csak véleménye, de kívánata is van. Először azt hittük: játszanak velünk. Mosolyogtunk azon, hogy Karácsonykor a Magyar Televízió a Csillagok háborújába avatott bé bennünket; mosolyunk kissé megfagyott, amikor Húsvétkor is az Erőszak Ol-tárán kellett áldoznunk; s cseppet sem csodálkoztunk, amikor a köz — az előre megadott három filmsiker közül — a legvéresebbet, s az immár sokadszor levetített „Volt egyszer egy Vadnyugát” c. filmet tolerálta, átváltoztatva e pacifista ünnepet (a Húsvétot) száz és száz vasútépítő és vasutat nem építő csavargó kinyilatkoztatásával, puska-párbajává.

Hisz az a lényeg, hogy a főhős és az antifőhős a legutolsó leszámolás pillanataig megmaradjék; nem érdekes, hogy közben a film fasisztoid: embertársaink iránti gyilkosságokat sugall. Számítatlan mellékszereplőnek kell elhunynia, míg végül a két főhős egy (azaz: 1) db. pisztolyjal egymásnak eshetik: természetesen a „jó” győzedelmeskedik, miután embereit — részint — saját maga (gép)puskázza le.

Eljen a Magyar Televízió karácsonyi és húsvéti műsora! Eljen az ezen műsorokon felnövekvő tizenéves nemzedék! Eljen a kritikátlanul mindent elfogadás metódusa! Eljen!

(—di —ván)

Újra a klubok

Előző számunkban „Végül beférnének. Ehhez vajon is milyen ez a klub?” címmel riportot közöltünk a

JATE-klubról, amelyben néhány fenntartást fogalmaztak meg a megkeresettek annak működésével kapcsolatban. A klub munkatársai egyelőre nem kívánnak személyesen nyilatkozni, mert azt szeretnék, ha a vitát elsősorban az abban igazán érdekelt, vagyis a klubtagok folytathatják. Egyébként pedig *április 23-án újabb fórumot rendeznek*, ahol szívesen állnak minden érdeklődő rendelkezésére. Mindezek ellenére a cikk írója utánajárt néhány problémának.

A tapasztalatok alapján a klub tagsága meglehetősen rendszeresen jár be a programokra —, természetes, hogy azok jellege szerint megoszlás van a látogatottságban. A klub vezetőségének az az állásfoglalása, hogy aki nem jár le, az nem kompetens véleményt nyilvánítani munkájukról.

(Mivel többen érdeklődtek a klub pontos létszáma iránt az alábbiakban közöljük: az első félévben összesen 1403 tárta volt a klubnak ebből a JATE-hallgatók száma 553, a JATE dolgozók száma 39 volt. A mostani félévben 1213 az összlétszám, ebből 558 JATE-hallgató és 29 JATE dolgozó. Tehát a klub tagjainak körülbelül a fele JATE-s).

Hozzá kell tenni: jelentős a JATE-t végzett, de nem ott dolgozó létszáma is.

A rendezők hangnemével kapcsolatos megjegyzéseket igyekeznek megszívlelni. Az öntevékeny hallgatói programszervezés elindult, áprilisban minden csütörtökön az egyes karok önállóan szervezhetnek programokat. Tény, hogy ezideig (április 10 — B. Gy.) csak a jogászok jelentkeztek konkrét tervekkel...

A büfét a Csongrád megyei Vendéglátó Vállalat tartja fenn, működése a klub vezetésének nincs beleszólása. A kritikái észrevételeket és javaslatokat természetesen továbbítják.

Tace-pao rendszert minden további nélkül ki lehet alakítani. Már ha valóságos igény van rá. A Hyde park működése nem ezt mutatja...

A korszerű irodalmi, képzőművészeti stb. irányzatokat bemutató rendezvények részben jelen voltak eddig is (Pócs Péter, Zalán Tibor, Szkárosi Endre — ha csak az utóbbi időszakot vesszük), de minden további elképzelés természetesen megvalósítható a hallgatói csütörtökökön.

Az ideiglenes belépő. Bár-mely művelődési intézmény legolcsóbb jegyára 20 forint. A JATE-klub tagsági igazolványának árából tehát fél-évenként 5 programot lehetne látogatni másutt, s nem is feltétlenül a legjobbakat. Ha bevezetnék az ideiglenes belépőt, az azt jelentené, hogy az egyes rendezvényekre jegyeket kellene kiadni, az általános gyakorlat szerint 20—60 forintos árrban. Akik viszont tagságival rendelkeznek, ilyen esetekben nem biztos, hogy

mit szólnának a hallgatók?

A rendezőtöborzóra vonatkozó javaslatot megshíveleik, ősszel egy teljes héten át lehet majd rendezőnek jelentkezni. A rendezők fele hallgató. A napi gyakorlat egyébként nem azt mutatja, hogy csupán az egyetemista rendezők viselkednek kulturáltan, s a nem egyetemisták pedig nem. Alap-talan az a feltételezés, hogy a rendezők „saját zsebükre dolgoznak”. A szombati ügyeletes és a rendezők vezetője szigorú ellenőrzés alatt állnak, eddigi tevékenységük alapján nem szolgáltak rá a fenti gyanúra. Mindazonáltal a belső ellenőrzést tovább szigorítják.

A nyitvatartást minden vonatkozásban a klub fenntartója — JATE Közművelődési Bizottság, elnöke dr. Kocsondi András nevelési rektorhelyettes — az érvényes rendelkezések és a Tanács jóváhagyása alapján határozza meg.

A klub jelenlegi gyakorlata azt mutatja, hogy alapkérdéseket illetően egy ember semmiben sem dönt. Mint főállású szakmai munkatársak, a havi programokról s a klubot érintő szakmai és pénzügyi kérdésekről a klub vezetői tervet készítenek, amit a fenntartó jóváhagyásával és irányelvei szerint valószínűleg meg.

Általában nem igaz, hogy más városok egyetemének hallgatóit nem engedik be a klubba. Sajnálatos módon előfordulhatott ilyen eset, de ez semmiképpen sem gyakorlat.

A pénzügyi helyzetről. A klub azon ritka intézmények közé tartozik, amelyek rentábilis. Saját fenntartásán kívül bevételéből az egyetem művészeti csoportjainak működéséhez is jelentős mértékben hozzájárul. A bevétel nagy részét a discok jelentik. Havonta körülbelül 150 000 (százötvenezer!) forintot költenek a programokra. A nem JATE hallgatók tagdíjának összegét (most 200 forint) a jövőben nem kívánják emelni, mert egyrészt, ez már így is túl magas (100 százalék-kal több a JATE-hallgatóknál), másrészt pedig az ebből származó bevétel nem számottevő.

(A vitát továbbra sem kívánjuk lezárni —, hozzászólásokat, javaslatokat ezután is szívesen adunk közre.)

BELÁNYI GYÖRGY

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudomány-egyetem, a Szegedi Orvos-tudományi Egyetem és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola MSZMP és KISZ-bizottságainak lapja

Felolós szerkesztő:

GRÓF RÓZA

Szerkesztőség: 6720 Szeged, Dugonics tér 12. Telefon: 12-119

Megjelenik havonta kétszer. Ára: 2,30 forint. Előfizetési díj egy évre 36,80 forint

Terjesztik az intézmények KISZ- és szakszervezeti bizottságai. Kládja a Csongrád megyei Lapidádó Vállalat Szeged, Tanácsköztársaság útja 10. sz. 6740

Telefon: 12-623. Telex: 82-233. Felolós kládó: Kovács László igazgató

Szegedi Nyomda Szeged, Bajcsy-Zsilinszky u. 28. 6720

1985. IV. 23. — 1586 —
ISSN: 0230-791X
Felolós vezető: Dobó József igazgató